

1. Fragmenty *Programu nauczania religii rzymskokatolickiej w przedszkolach i szkołach*

Klasa III szkoły podstawowej JEZUS PRZYCHODZI DO NAS

Zwieńczeniem nauczania religii w klasie III będzie dla dziecka pierwsze spotkanie z Chrystusem w sakramencie pokuty i pojednania, a następnie przyjęcie Go w sakramencie Eucharystii. Program wskazuje, jak nową rzeczywistość wkomponować w zwyczajne życie wychowanków, którzy powinni zostać przygotowani do regularnego kontaktu z Chrystusem przebaczającym grzechy i obecnym w Najświętszym Sakramencie. Zasadniczym źródłem przekazywanych treści powinno być słowo Boże, zawarte w obrzędach sakramentu pokuty i pojednania oraz nauczaniu Kościoła dotyczącym Komunii świętej i kultu Eucharystii poza Mszą świętą.

Uzasadnieniem bezpośredniego przygotowania dziecka do pierwszego osobistego spotkania z Chrystusem w sakramencie pokuty i pojednania oraz Eucharystii jest tytułowa zapowiedź: „Jezus przychodzi do nas”. Należy uświadomić katechizowanemu, że Jezus chce z nim rozmawiać, dlatego konieczna jest umiejętność modlitwy, poznanie historii ludzi, którzy potrafili się modlić, zapoznanie się z modlitwą, której nauczył sam Bóg (dział I). Nawiązanie osobowego kontaktu z Jezusem pozwoli poznać dziecku Jego nauczanie, umożliwi przyjęcie przebaczenia grzechów i korzystanie z owoców śmierci i zmartwychwstania Jezusa (dział II). Czerpanie z tych darów pozwoli doświadczyć, że sam Jezus prowadzi katechizowanego poprzez życie. To On poprzez Dekalog pozwala poznać właściwe postawy moralne i uzdalnia do uczestnictwa w liturgii, gdzie staje się prawdziwym pokarmem (dział III). Stąd wynika konieczność stopniowego wprowadzania katechizowanych w tajemnicę Eucharystii, zapoznawania ze strukturą Mszy świętej, wspierania w jednoczeniu się z Jezusem w Komunii świętej i przyjmowaniu z wiarą Bożego błogosławieństwa (dział IV). Program zakłada zbudowanie religijności

eucharystycznej, która jest związana z treściami uporządkowanymi według następujących zagadnień: Jezus chce ze mną rozmawiać (dział I), Jezus mnie uzdrawia (dział II), Jezus mnie prowadzi (dział III), Jezus zaprasza mnie na ucztę (dział IV)*.

Wskazania do realizacji programu

Katecheza w klasie III szkoły podstawowej powinna realizować cele dydaktyczne, ale akcent musi być położony na cele praktyczno-wychowawcze, a także formacyjne związane z rozumieniem i współuczestnictwem w sakramencie pokuty i pojednania oraz Eucharystii. Bardzo ważna jest indywidualna znajomość wartości i norm moralnych oraz umiejętność przyjmowania odpowiedzialności za ich przestrzeganie oraz konsekwencji wynikających z ich przekraczania. Ważne będzie zbudowanie przekonania, że Jezus chce rozmawiać z katechizowanym, posiada moc, aby zarządzać potrzebom dziecka, może skutecznie prowadzić przez życie, w którym punktem orientacyjnym jest liturgia, gdzie Bóg daje się człowiekowi jako pokarm potrzebny na drodze do nieba.

Wprowadzając uczniów w rozumienie i współuczestniczenie w Eucharystii, trzeba wyakcentować jej centralne znaczenie dla stania się i bycia chrześcijaninem. Rozwijanie w sobie przez katechizowanych godności dzieci Bożych i przyjaźni z Chrystusem jest procesem nie tylko indywidualnym, wyznaczającym poszczególnym osobom nowe odniesienie do Boga, lecz jednocześnie wydarzeniem społeczno-wspólnotowym. Stajemy się bowiem chrześcijanami w społeczności Ludu Bożego, którego najmniejszymi jednostkami eklezjalnymi są poszczególne wspólnoty gromadzące się przy ołtarzu Chrystusa na sprawowanie Eucharystii. Z niej bowiem jako ze źródła spływa na nas łaska i z największą skutecznością przez nią dokonuje się uświęcenie człowieka w Chrystusie i uwielbienie Boga, które jest celem wszystkich innych dzieł Kościoła.

* *Program nauczania religii rzymskokatolickiej w przedszkolach i szkołach*, Komisja Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski, Częstochowa 2018, s. 61.

Katechizowane w środowisku szkolnym dzieci przynależą do określonej wspólnoty eklezjalnej, która regularnie – przede wszystkim w niedziele i święta – gromadzi się przy stole eucharystycznym. Umożliwiając im stopniowe dochodzenie do zrozumienia i współudziału w Eucharystii, należy brać pod uwagę realizację tego zadania w długoletnim procesie katechizacji oraz fakt, że mamy do czynienia z tajemnicą wiary w ścisłym tego słowa znaczeniu. W tej sytuacji, gdy treści wiary przerastają możliwości zrozumienia ich przez dziecko, obowiązuje zasada, iż przybliżymy je katechizowanemu przynajmniej w takiej postaci, której na dalszych etapach wychowania w wierze nie trzeba będzie odwoływać przez wprowadzanie nieuzasadnionych poprawek.

Obydwa cele wychowania do uczestnictwa we Mszy świętej, mianowicie zrozumienie i współudział, są ze sobą nierozdzielnie związane i warunkują się wzajemnie. Ten związek implikuje rozwiązania metodyczne, w których będzie preferowane uczenie się przez działanie. Tego rodzaju nauczanie dokonuje się, między innymi, w ramach nabożeństw katechetyczno-liturgicznych z udziałem dzieci, gdzie mogą znaleźć zastosowanie inscenizacja, udratyzowane opowiadanie, medytacja i opowiadanie treści obrazu, znaku lub przedmiotu, wspólny śpiew czy muzykowanie itp.

Przygotowanie dziecka do pierwszej spowiedzi i Komunii świętej domaga się zaangażowania rodziców, ich włączenia się w działania edukacyjno-wychowawcze katechety. To współdziałanie jest istotne w dziedzinie adaptacji poznanych prawd religijnych w życie rodziny i potwierdzaniu własnym życiem treści poznawanych podczas zajęć w szkole. Od rodziców należy ponadto oczekiwać pomocy w kształtowaniu postaw i przekonań religijnych. Niezwykle istotne na tym etapie są przykłady i świadectwa ludzi, którzy regularnie i możliwie często uczestniczą w Eucharystii, przyjmują Komunię świętą adorują Jezusa Eucharystycznego, dla których Eucharystia stanowi siłę do codziennego życia. Cykl komunijny domaga się zorganizowania dla dzieci pielgrzymki do sanktuarium maryjnego, zgodnie ze zwyczajami diecezji i parafii.

Ewangelizacyjne przesłanie powinno ogniskować się wokół prawdy, że Chrystus okazuje katechizowanym największą miłość,

ponieważ staje się dla nich duchowym pokarmem, dającym siłę do dobrego życia i gwarantującym zbawienie.

W prowadzeniu zajęć należy zdecydowanie urozmaicić metody. Środki dydaktyczne powinny nie tylko być dostosowane do możliwości percepcyjnych uczniów, ale muszą zagwarantować zdobycie religijności eucharystycznej. Powinny to być zarówno klasyczne metody, jak: opis, opowiadanie, pogadanka czy umiejętnie używana metoda wykładowa, odtwarzanie krótkich fragmentów filmów, jak i metody aktywizujące, oparte na działaniu, np. wykonywanie ćwiczeń, rysowanie, zajęcia z tablicą interaktywną, gry dydaktyczne, inscenizacje, przedstawienia, a także metody z wykorzystaniem współczesnych mass mediów.

Ponieważ nie można wykluczyć, że katechizowani poczynią różne postępy w edukacji religijnej, dlatego w klasie III należy przewidzieć także możliwość ewangelizacji przez dialog. Jest to dwustronna rozmowa, dzielenie się osobistymi przeżyciami i potrzebami w celu znalezienia sposobów jak najlepszego przyjęcia przez dziecko wielkiej tajemnicy Eucharystii. Spotkanie Chrystusa z Nikodemem jest biblijnym wzorem takiej ewangelizacji*.

Rodzina

Trójjedyny Bóg jest komunią miłości, a rodzina jest jej żyjącym odzwierciedleniem. W sakramencie małżeństwa rodzice otrzymują łaskę i zadanie chrześcijańskiego wychowania swoich dzieci. To rodzice, wypełniając zobowiązanie ze chrztu świętego, przekazują dzieciom równocześnie wartości ludzkie i religijne.

Trzeba więc, aby wspólnota Kościoła zwróciła wyjątkową uwagę na rodziców. Może to dziać się przez kontakty osobiste, spotkania, kursy, a także przez katechezę dorosłych skierowaną do rodziców.

Rodzice są pierwszymi wychowawcami, a rodzina tworzy pierwszą wspólnotę dojrzewania i rozwoju wiary. Ta najmniejsza, a zarazem najbardziej naturalna wspólnota powinna odzwierciedlać różne aspekty i funkcje życia całego Kościoła.

* *Program nauczania religii rzymskokatolickiej w przedszkolach i szkołach*, Komisja Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski, Częstochowa 2018, s.77-78.

Rodzina jest miejscem, gdzie rodzice stają się dla swoich dzieci pierwszymi nauczycielami wiary. Należy zatem umacniać świadomość, że rodzina jest wezwana do wspólnej, codziennej modlitwy, czytania słowa Bożego i Komunii eucharystycznej. Rodzina jest powołana, aby rozwijać miłość i coraz bardziej stawać się świątynią, w której mieszka Duch Święty.

W panoramie współczesnego społeczeństwa spotyka się również rodziny przeżywające kryzys lub niepełne. W takich przypadkach należy okazać maksymalne możliwe wsparcie oraz dołożyć starań, aby rodzice wraz z dziećmi podejmowali praktyki religijne na tyle, na ile jest to możliwe.

Poprzez spotkania katechetyczne należy dążyć do stworzenia katechezy rodzinnej, bez której trudno mówić o pełnym przygotowaniu do życia chrześcijańskiego. W sytuacji rodzin niepełnych (rozwód, separacja, porzucenie dziecka, związek niesakramentalny itp.) należy taktownie zachęcać do normalizowania zaistniałej sytuacji, także ze względu na dobro dziecka, oraz ukazywać możliwości rozwijania życia religijnego. W sytuacji odchodzenia całych rodzin od praktyki niedzielnej Eucharystii należy rozważyć indywidualne podejście ewangelizacyjne wobec takich osób.

Działalność wychowawcza w rodzinie ma swój szczególny charakter, który nie może być niczym i w żaden sposób zastąpiony. Bazuje ona na wierze członków rodziny. Aby dobrze przygotować rodziców oraz innych członków rodziny do podejmowania wychowawczych zadań względem dzieci, należy zorganizować systematyczną współpracę katechety z ich rodzicami oraz rodzeństwem. Formy tej współpracy powinny być zależne od lokalnych tradycji oraz nowych warunków szkolnych. Muszą także uwzględniać nowoczesne sposoby komunikowania się z rodzicami również za pomocą multimedii, aby wpisać się w ich naturalne środowisko życia i działania. W pracy tej należy również uwzględnić rolę dziadków, rodzeństwa, rodziców chrzestnych i innych członków rodziny dziecka.

Czasem szczególnie sprzyjającym współpracy środowisk (szkoły, rodziny, parafii) jest okres przygotowania do pierwszego pełnego uczestnictwa we Mszy Świętej (pierwsza spowiedź i Pierwsza Komunia święta w klasie III). Przygotowanie to dokonuje się w klasach I–III. Pogłębieniem tego etapu jest katecheza w klasie IV, której uwieńczeniem jest przeżycie rocznicy pierwszej Komunii świętej.

W celu dobrego przygotowania rodziców do podejmowania tych zadań względem dzieci, należy przewidzieć systematyczną współpracę katechety z rodzicami. Formy jej zależne będą od miejscowych tradycji oraz warunków szkolnych. W pracy tej należy również uwzględnić rolę dziadków i innych członków rodziny dziecka.

Spotkania z rodzicami winny wpisywać się w całokształt działań katechetycznych, a także posiadać charakter wychowawczy – wspomagający rodziców w wypełnianiu ich zadań wychowawczych. Nie mogą się one ograniczać jedynie do spraw organizacyjnych związanych z uroczystością pierwszej Komunii świętej. Powinny być prowadzone w formie warsztatów, dialogu i wspólnej pracy z elementami strategii nowej ewangelizacji kierowanej do konkretnych osób. Dlatego należy je organizować dla rodziców jednej klasy, a przynajmniej jednego poziomu wiekowego. Podczas systematycznych spotkań z rodzicami dzieci klas I–III należy dążyć do pogłębienia wiary przez odpowiednio dobrane zagadnienia (znaki wiary, grzech i nawrócenie, zgromadzenie eucharystyczne i udział w nim, codzienne życie wiarą) oraz przeżywanie Mszy świętych i udział w celebracjach słowa Bożego.

Spotkania takie należy organizować zasadniczo na terenie parafii zamieszkania dziecka, a w wyjątkowych sytuacjach także w małych grupach w domach rodzinnych dzieci, ale zawsze w porozumieniu z proboszczem. Jeśli spotkania są organizowane na terenie szkoły, to zawsze należy to uzgodnić z władzami szkolnymi.

Tematyka spotkań z rodzicami

Klasa III

- Narodzić się na nowo, aby odkryć piękno wiary
- Przygotowanie dziecka do pierwszej spowiedzi i Komunii świętej w rodzinie
- Rok liturgiczny w rodzinie
- Sakramenty święte znakami Bożej łaski
- Spotkanie z Bogiem w Liturgii Słowa i Liturgii Eucharystycznej
- Bóg Ojciec Miłosierdzia – przygotowanie do sakramentu pokuty i pojednania
- Pierwsza Komunia święta – świętem dziecka i świętem rodziny
- Pielęgnowanie przyjaźni z Bogiem*

* *Program nauczania religii rzymskokatolickiej w przedszkolach i szkołach*, Komisja Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski, Częstochowa 2018, s.78–80.